

Nieuwe onderwijskwalificaties Dakwerken en Wegenbouw

*Advies over de aanvragen tot erkenning van nieuwe
onderwijskwalificaties Dakwerken en Wegenbouw*

Vlaamse Onderwijsraad
Koning Albert II-laan 37
BE-1030 Brussel
T +32 2 219 42 99

www.vlor.be
info@vlor.be

Advies op vraag van Agentschap Hoger Onderwijs, Volwassenenonderwijs,
Kwalificaties en Studietoelagen op 29 september 2023

Uitgebracht door de Raad Secundair Onderwijs via schriftelijke procedure op 26
oktober 2023 met 18 stemmen voor en 1 onthouding

Vorbereiding: werkgroep Erkenning so op 10 oktober 2023 onder voorzitterschap van
Saskia Lieveyns

Dossierbeheerder: Eric d'Hooghe

Inhoud

1	Situering.....	2
2	Criteria.....	2
3	Algemeen advies	3
4	Specifieke motiveringen.....	4
4.1	Dakwerken.....	4
4.2	Wegenbouw	5
	Bronnen.....	7

1 Situering

Het Agentschap voor Hoger Onderwijs, Volwassenenonderwijs, Kwalificaties en Studietoelagen (AHOVOKS) werkt op eigen initiatief of op verzoek van belanghebbenden voorstellen uit voor onderwijskwalificaties. Het agentschap legt ofwel de gemotiveerde beslissing tot het niet opmaken van een voorstel, ofwel het voorstel van onderwijskwalificatie voor advisering voor aan de Vlor.¹

Dit advies gaat over de aanvragen tot erkenning en toevoeging van twee nieuwe onderwijskwalificaties aan het studieaanbod secundair onderwijs, nl. 3de graad arbeidsmarktfinaliteit Dakwerken en 3de graad arbeidsmarktfinaliteit Wegenbouw. Beide aanvragen werden ingediend door de sector (Constructiv, Fonds Bestaanszekerheid Bouw).

Het advies van de Vlor vormt de basis voor het erkenningsadvies dat AHOVOKS vervolgens opmaakt en voorlegt aan de minister, bevoegd voor Onderwijs en Vorming. Die beslist finaal of de nieuwe onderwijskwalificatie er komt.

2 Criteria

Voor de beoordeling van de aanvraag baseert de Vlor zich enerzijds op de criteria uit de regelgeving. De Vlor geeft volgens het besluit van de Vlaamse Regering² advies over alle criteria behalve 3°.

- 1° de benaming en het niveau;
- 2° de aanvragers en de actoren die bij de opmaak betrokken zijn;
- 3° de onderwijsdoelen waaruit de onderwijskwalificatie is samengesteld met toepassing van artikel 14 van het decreet van 30 april 2009, meer bepaald:
 - a) de decretale eindtermen;
 - b) in voorkomend geval: de decretale specifieke eindtermen of, bij ontstentenis, een beschrijving van de vooropgestelde specifieke eindtermen;
 - c) in voorkomend geval: de competenties van de erkende beroepskwalificaties of deelkwalificaties;
- 4° de benaming en het niveau van de erkende beroepskwalificatie(s) die in voorkomend geval deel uitmaken van de kwalificatie;
- 5° ter uitvoering van en overeenkomstig de toepassing van de criteria, vermeld in artikel 15, tweede lid van het decreet van 30 april 2009:
 - a) de maatschappelijke, economische of culturele behoefte;
 - b) de onderwijskundige en opvoedkundige context: de aansluiting bij de doelgroep, het bieden van een duidelijke finaliteit zijnde de arbeidsmarktgerichtheid en/of de doorstroomgerichtheid, de mate waarin leermotivatie gestimuleerd wordt;
 - c) een inschatting van de instroom;
 - d) een inschatting van de uitstroom;
 - e) de noodzakelijke materiële en financiële middelen en expertise;
 - f) de noodzakelijke samenwerking, als die vereist is;
 - g) de beschrijving van de plaats in de opleidingsstructuur, de vereiste voorkennis en een inschatting van de wenselijkheid van een aanbodbeperking;
- 6° de beschrijving van het verschil in inhoudelijke invulling van de onderwijskwalificatie tegenover en de eventuele samenhang met andere voorstellen van onderwijskwalificaties en met erkende beroeps- en onderwijskwalificaties;
- 7° welke onderwijskwalificatie of kwalificaties in voorkomend geval vervangen worden.

¹ Vlaams Ministerie van Onderwijs en Vorming. (2014, 31 januari). [Besluit van de Vlaamse Regering houdende de uitvoering van het decreet van 30 april 2009 betreffende de kwalificatiestructuur, wat betreft de erkenning van onderwijskwalificaties van niveau 1 tot en met niveau 4 en tot wijziging van het besluit van de Vlaamse Regering van 11 januari 2013 houdende de uitvoering van het decreet betreffende de kwalificatiestructuur van 30 april 2009 inzake de erkenning van onderwijskwalificaties voor het secundair na secundair onderwijs en het hoger beroepsonderwijs.](#)

² Zie voetnoot 1: artikel 5

Anderzijds hanteert de Vlor als criteria de doelstellingen en principes die de overheid vooropstelde voor de modernisering van het studieaanbod en die de Vlor ook toepaste in zijn advies over de matrix:³

- Het studieaanbod is *transparant*: domeinen en finaliteiten vormen het ordeningskader. Alle studiedomeinen komen evenwaardig aan bod, met het hele spectrum aan studierichtingen en finaliteiten in elk domein. De ordening van het studieaanbod biedt een beter zicht op de plaats van een studierichting, ook in functie van de schoolkeuze.
- Het studieaanbod is *rationeel*: waar nodig ontstaan nieuwe studierichtingen, verdwijnen studierichtingen en worden studierichtingen samengevoegd. Studierichtingen zijn breed programmeerbaar en er blijft plaats voor nichestudierichtingen.
- De modernisering van het studieaanbod en de nieuwe ordening ervan zorgen voor de *herwaardering van het technisch georiënteerd onderwijs*.
- Het studieaanbod zorgt voor een *getrapte studiekeuze*.
- Het studieaanbod is een *instrument tegen de waterval*.
- Het studieaanbod biedt *ruimte voor scholen*.

De Vlor past de criteria gezamenlijk toe en gaat in het vervolg van het advies niet systematisch in op elk criterium.

3 Algemeen advies

Voor beide aanvragen is de aanleiding een vastgesteld tekort op de arbeidsmarkt voor zowel dakwerkers als wegenwerkers. Het gaat om knelpuntberoepen door de specifieke werkomstandigheden, waarbij dakwerker ook nog eens een kwantitatief knelpuntberoep is.

De sector beoogt met deze twee aanvragen enerzijds een grotere leerlingeninstroom in de opleidingen voor dak- en wegenwerkers. Anderzijds verwachten ze ook een grotere gekwalificeerde uitstroom die het hiaat op de arbeidsmarkt zal opvullen.

Beide aanvragen vragen zowel om toevoegingen als schrappingen en verschuivingen in de matrix, terwijl de uitrol van de modernisering secundair onderwijs en de invoering van het vernieuwde studieaanbod nog volop bezig is. De vooropgestelde wijzigingen zullen volgens de Vlor vooral leiden tot een versnippering van het aanbod dat zich nog moet zetten in het uitrolproces.

De Vlor gaat voor de principiële benadering dat het geheel van de matrix zich na de volledige uitrol eerst zal moeten zetten om vervolgens over te gaan tot evaluatie. Dan pas kan overwogen worden om nieuwe effectieve en matrix-brede onderwijskwalificaties toe te voegen die gevolgen hebben voor de reeds bestaande structuuronderdelen. Dat mag ook niet te veel tijd in beslag nemen. Het is belangrijk om daar een realistisch tijds kader op te zetten om zo de aanvragers enig perspectief te kunnen bieden.

Als we de aanvragen bekijken vanuit het perspectief van de leerling, moeten we vaststellen dat ze hen voorbereiden op een risicovolle job die gepaard gaat met zwaar fysieke arbeid. Dat vraagt een grote verantwoordelijkheid tegenover leerlingen van de derde graad om hen aan die omstandigheden al bloot te stellen.

³ Vlaamse Onderwijsraad, Raad Secundair Onderwijs. [Advies over de modernisering van het studieaanbod in het secundair onderwijs](#), 21 februari 2017.

We zien daarnaast dat er nu ook al weinig jongeren opteren voor richtingen Bouw. Een bijkomend structuuronderdeel, dat leidt tot meer versnippering van het aanbod, of een samentrekking van twee structuuronderdelen zullen dat probleem niet oplossen. Daarin zit zeker niet de verwachte aantrekkingskracht van het nieuwe aanbod.

Het huidig aantal leerlingen in het domein Bouw zal door beide aanvragen naar verwachting niet toenemen. Het fundamenteel gebrek aan werkrachten in de bouwsector zal op zijn beurt daardoor niet opgelost worden.

De Vlor is van mening dat beide aanvragen geen antwoord bieden op het nijpend probleem van het gering aantal leerlingen in bouwgerelateerde studierichtingen en het tekort aan arbeidskrachten in de bouwsector, ook niet vanuit het perspectief van de lerende.

Omwille van bovenstaande redenen geeft de Vlor een *ongunstig advies* voor beide dossiers.

4 Specifieke motiveringen

Naast het bovenstaand algemeen advies volgt hier per dossier een specifieke motivering.

4.1 Dakwerken

De adviesvraag bevat voorstellen voor:

- een *nieuwe* onderwijskwalificatie OK3 Dakwerken (3de graad arbeidsmarktfinaliteit);
- een *schrapping* van het structuuronderdeel Dakwerker (7de leerjaar arbeidsmarktfinaliteit).

De motivering van de aanvrager bestaat hoofdzakelijk uit volgende elementen:

- Het uitgangspunt is dat het beroep van dakwerker een kwantitatief knelpuntberoep is, en bovendien een knelpuntberoep door de specifieke werkomstandigheden.⁴
- De aanvrager geeft aan dat de matrix van het secundair onderwijs te weinig opleidingsmogelijkheden bevat om het beroep van dakwerker aan te leren (op dit moment het 7de leerjaar 'Dakwerken' (31 leerlingen) en 'Dakwerker dual' (12 leerlingen). Ze geven daarbij wel toe dat de potentiële instroom in deze opleidingen zeer gering is, zeker met het oog op de modernisering.⁵
- In het uitdagende stelsel leren en werken volgen momenteel 20 leerlingen de richting 'Dakdekker leien en pannen', 4 leerlingen de richting 'Dakdekker', en 1 leerling de opleiding 'Dakdichter'. Voor die opleidingen is er in de matrix geen analoge concordantie. Door met een 3de graad onmiddellijk aan te sluiten op de 2de graad zal volgens de aanvrager de motivatie om voor deze studierichting te kiezen, toenemen omdat de leerling sneller een juiste oriëntering kan maken.⁶

Naast de argumentatie in het algemeen advies, heeft de Vlor nog volgende specifieke opmerkingen:

- Momenteel wordt al een versnippering in het aanbod opgemerkt, en daarbij gaat het ook om opleidingen met een zeer laag leerlingenaantal. Ook de huidige opleidingen in de centra voor

⁴ Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling. [Knelpuntberoepen in Vlaanderen](#). Editie 2023. 1 februari 2023.

⁵ [Dataloop: aan de slag met cijfers over onderwijs \(vlaanderen.be\)](#)

⁶ [Dataloop: aan de slag met cijfers over onderwijs \(vlaanderen.be\)](#)

leren en werken (clw) rond dakwerken hebben slechts een beperkt aantal leerlingen. Ook hen wordt aangeraden om naar een zekere schaalvergroting te streven.

- De vraag bestaat of de scholen die deze opleiding als 7de leerjaar aanbieden, ook geneigd zullen zijn om de opleiding in de 3de graad te organiseren. De nieuwe opleiding zal dan immers concurreren met de bestaande STEM-opleidingen, vooral in de vroegere domeinen Bouw en Hout, die nu al te maken hebben met een gering leerlingenaantal.
- De uitrol van de 7de leerjaren is er pas in schooljaar 2025-2026. Als we die uitrol niet afwachten en nu al een verschuiving doorvoeren, van 7de leerjaar naar 3de graad, kan dat ook effect hebben op andere dossiers.
- Scholen kunnen nu al inhouden die betrekking hebben op dakwerken, koppelen aan de bestaande opleiding Ruwbouw als er ruimte is in het programma (vrije ruimte).

Om al deze specifieke en eerder genoemde algemene redenen geeft de Vlor een *ongunstig advies* voor het voorstel van de nieuwe onderwijskwalificatie Dakwerken en de schrapping van het structuuronderdeel Dakwerker in het 7de leerjaar arbeidsmarktfinaliteit.

4.2 Wegenbouw

De adviesvraag bevat voorstellen voor:

- een *nieuwe* onderwijskwalificatie OK3 Wegenbouw (3de graad arbeidsmarktfinaliteit);
- een *schrapping* van de onderwijskwalificatie OK2 duaal Rioollegger (3de graad arbeidsmarktfinaliteit);
- een *schrapping* van de onderwijskwalificatie OK2 duaal Stratenmaker (3de graad arbeidsmarktfinaliteit).

De motivering van de aanvrager bestaat hoofdzakelijk uit volgende elementen:

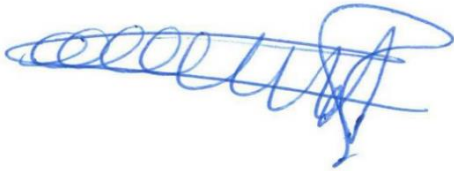
- Het beroep van wegenwerker is een kwantitatief knelpuntberoep.⁷
- Uit een studie, uitgevoerd samen met Cevora, en een analyse van gegevens van VDAB blijkt dat de vraag naar wegenwerkers explodeert terwijl het aanbod verschaalt.
- De inrichting van de onderwijskwalificatie in de derde graad zorgt ervoor dat die ook aansluit bij de 2de graad 'Bouw' en de 2de graad duaal 'Medewerker ruwbouw'. Jongeren kunnen zo hun leertraject naadloos verderzetten en ook doorstromen naar het 7de leerjaar 'Asfalt- en betonwegenbouwer (dual)'. Door de aanvraag wordt een ontbrekende schakel van de leerlijn ingevuld.
- Als de opleiding 'Wegenbouw' in de derde graad wordt opgenomen, maakt dat de inhoudelijke finaliteit sterker dan twee aparte duale opleidingen.

Naast de argumentatie in het algemeen advies, heeft de Vlor nog volgende specifieke opmerkingen:

- De raad vraagt zich af of deze opleiding wel thuishoort in het leerplichtonderwijs. Specifiek voor deze aanvraag is er een beperkte aantrekkingskracht voor de bijhorende beroepen. Het zijn fysiek zware beroepen die een specifieke infrastructuur vereisen. We moeten ook kijken naar het aanbod van andere actoren in de vorming van volwassenen (volwassenenonderwijs, vdab, ...) die daar een antwoord op kunnen bieden.
- De huidige duale opleidingen Rioollegger en Stratenmaker hebben al een zeer geringe instroom. Beide opleidingen samenvoegen tot één nieuwe richting lost dat probleem niet op en zal niet voor een grotere aantrekkingskracht zorgen.

⁷ Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling. [Knelpuntberoepen in Vlaanderen](#). Editie 2023. 1 februari 2023.

Om al de genoemde redenen geeft de Vlor een *ongunstig advies* voor het voorstel van de nieuwe onderwijskwalificatie OK3 Wegenbouw en de schrapping van de onderwijskwalificatie OK2 duaal Riollegger en de onderwijskwalificatie OK2 duaal Stratenmaker.

Marleen Colpin
secretaris Raad Secundair Onderwijs

Saskia Lieveyns
voorzitter Raad Secundair Onderwijs

Bronnen

[Dataloep: aan de slag met cijfers over onderwijs \(vlaanderen.be\)](#)

Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling. [Knelpuntberoepen in Vlaanderen. Editie 2023](#). 1 februari 2023.

Vlaams Ministerie van Onderwijs en Vorming. (2014, 31 januari). [Besluit van de Vlaamse Regering houdende de uitvoering van het decreet van 30 april 2009 betreffende de kwalificatiestructuur, wat betreft de erkenning van onderwijskwalificaties van niveau 1 tot en met niveau 4 en tot wijziging van het besluit van de Vlaamse Regering van 11 januari 2013 houdende de uitvoering van het decreet betreffende de kwalificatiestructuur van 30 april 2009 inzake de erkenning van onderwijskwalificaties voor het secundair na secundair onderwijs en het hoger beroepsonderwijs.](#)

Vlaamse Onderwijsraad, Raad Secundair Onderwijs. [Advies over de modernisering van het studieaanbod in het secundair onderwijs](#), 21 februari 2017.

